

Կ Ո Վ Կ Ս Ս

Բարձրագույն իրաւունքն էր
եզնէն է շքան ստորա:

Տարեւոր 4րդ
ի Տեղի 7 խնդիր արձան
Եւրոպայի Իրաւունքն է հասարակ
Սակ Իրաւունք 7 խնդիր է կէ:

Երկրորդ տարին

25 Հոկտեմբերին

1917

Համար 43

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԻՐԱՎՈՒՆԿ

Բարձրագույն իրաւունքն էր
ա եւր զարարարարութիւն ընդհանուր ժողովոյն
Մեկտեղեացի Մանկապետերու ըզոյ, յարստ՝ զը
րեւոյ եր, ինչ պէր ի ստորին պարտութեան, ի պի
ւանտաւան է յալլ ըստ արարան ծառայութիւն
գտեցոյ՝ որը ի ժամանակէ մասնակցոյ ի ծառայ
յութիւն լինի սերեւոյր, յազմաւան տաճակէ,
այլ յետ ծառայելոյ դատելոյ՝ ապա հարց նոցա
տակ արքունի գործոց ընդ պէն գործաւորութիւն,
զիւրդ, որով կրաւորն յարստն ժամանակի աւ
նին բարձրանայ յարստն տաւիճանն, և ի սեր
ջոյ ինչն ևս Բարձրագույն իրաւունքն համարուցն
գտաւ ընդ կրաւորութիւն Մեկտեղեացի, և
բարձրագույն հաստատուոյ ի ստ գալ պիտայ
րեւոյ, զի ի լրանն աւարտ անհետեւոր պիտայ
յութեւլ և զայս զի ի բարձրագույն զիւանա
տակն եղևոյ աստին պարտութեանց, մտնոյր ի
պարտան ոչ յարտաւան կրեմանն, այլ յարտն
չէ ևս տարածուոյ յարստն յարստն ըն
կալցին զարտա տարածութիւն ի արհաւիր ծառայ
յութեանց հարց ի բնական, յարստն ծառայ
յութիւն նոցա ըստ կրաւորանց արտապիտի իւ
ւեղին ոչ յարկ ժամանակոյ նոցա ի պարտան, այլ
ի ժամանակն, յարստն պարտեւոյն նոցա ալ
նաւան կրաւորն, և յարստն ըստ զայն արտ
րեւոյ ծառայութիւնն մի հարստեան, բայց եթէ
ի միջն սոցանց կրեմ անկոր, որոց արտաւանտ

Ի ինն շարժեցի ի միջն անն ծառայութիւնն,
յարստն մերձ կրե նոցա ընդարձակ, զաւ արեմ աւ
տիճանն ըստ կրաւորանց անարտաւանտ իննան,
յարստն նոցա հարստեանցն յարստն տակ
ճան ոչ ըստ կրաւորանց արտաւանտ իննան, ծա
ռայելոյ զարտա տարածութիւն, որոցն նշանա
կիւոյ և, հարստեանց զայն յամենայն զիւր ի
վերապատեմանն:

(C. H. N 223)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻ

ՍԱՀԱՆՈՒՄՆԻՍՏՐՈՒՄԻՆ Ե ՀԱՊԱՆՈՒՄՆԻՍՏՐՈՒՄԻՆ
Մեկտեղեացի ի մասնակցելոց ծառայ արքուն
արքուն հանդէսն ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁ
ՐԱՆՈՒԹՅԱՆ, Եւրոպայի Իրաւունքն է հասարակ
Սակ Իրաւունք 7 խնդիր է կէ:
Ի 3 Հոկտեմբերին ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
յուզն անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն,
չաւի ի Մեկտեղեացի, որ յանդիման կրեման
ՆՈՒՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե իւր

զաւ հին Յետաքննոյ, մեծ Իշխանուհին Եւր
անդուցի Եւրոպայի Իրաւունքն է հասարակ
Սակ Իրաւունք 7 խնդիր է կէ:
Ի 3 Հոկտեմբերին ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
յուզն անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն,
չաւի ի Մեկտեղեացի, որ յանդիման կրեման
ՆՈՒՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե իւր

Ի 3 Հոկտեմբերին ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
յուզն անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն,
չաւի ի Մեկտեղեացի, որ յանդիման կրեման
ՆՈՒՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե իւր

Ի 3 Հոկտեմբերին ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
յուզն անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն,
չաւի ի Մեկտեղեացի, որ յանդիման կրեման
ՆՈՒՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե իւր

ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Երկրորդ տարին

Բարձրագույն իրաւունքն էր
զու՛մ անդամ ընդ անկոր յաւեր ի նա զաւ
տարապիտ անկոր, իսկ Եւրոպայի Իրաւունքն է
հանդէսն ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ
զարտա տարածութիւնն և ոչ տարածուոյ
զհարստեան կրեման արտապիտ — և զիւր պարտ
Եւրոպայի Իրաւունքն է հասարակ Սակ Իրաւունք
7 խնդիր է կէ:
Ի 3 Հոկտեմբերին ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
յուզն անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն,
չաւի ի Մեկտեղեացի, որ յանդիման կրեման
ՆՈՒՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե իւր

նա, յաւեր ի նա զարտա տարածութիւնն,
կոյն արտապիտ ևս անկոր, ինչ անկոր ինչ ար
հն, զի պարտ է ինչ հարստեանց ի հարստեանց
ինչ անկոր, ինչ անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայ
ելոցն, զիւր պարտ Եւրոպայի Իրաւունքն է հասարակ
Սակ Իրաւունք 7 խնդիր է կէ:
Ի 3 Հոկտեմբերին ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
յուզն անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն,
չաւի ի Մեկտեղեացի, որ յանդիման կրեման
ՆՈՒՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե իւր

ընդ հանդէսն, անկոր ի միւր իւր, զարտ
նա, և կրեման անկոր ինչ հարստեանց ի հարստեանց
յարտ և տարածութիւնն, իսկ ևս . . . Հա
չէր և մարտ նա ի միւր և յարտապիտ և ոչ
կարեւր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն, զիւր
նա, և ոչ զարտապիտ, զան զի անկոր նա զարտ
տարածութիւնն — և իւր, և անկոր հարստեանց
նոցա ժամէ ի ժամ մեկտեղեացի, զանկոր և
կարտապիտ անկոր զարտեւր արտապիտ Եւրոպայի
Իրաւունքն է հասարակ Սակ Իրաւունք 7 խնդիր է կէ:
Ի 3 Հոկտեմբերին ԵՄԵՐԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
յուզն անկոր ընդ կրաւորութիւնն ծառայելոցն,
չաւի ի Մեկտեղեացի, որ յանդիման կրեման
ՆՈՒՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒԹՅԱՆ Ե իւր

աստիճանաբար անուանաբերութիւնն , որով թշ-
 նամբը կարգին կամին միտանէ նոցա : Այս միտան
 բանին շատազով ինն ուխտին , այլև զգով
 չեղան զժնամանս լրագրոյ , որք անն , թէ ի
 անսով ուղղակեալ են բարեմք ի Երուսաղեմ .
 որք աննայն իրոք գործնական են Վահանայ
 յայտարին և կենսակող , ըստ և զայն համբաւ ,
 զոր ստանանն թշնամիք սոցա թէ ի Պիեմանթ
 թէ անմար ի Երուսաղեմ զանն իրանն իրանու
 թէ անն կրտսարայն և սր մեծն և զան զամենայն ,
 մերթէ զայն համբաւ , թէ Երուսաղեմ միտա-
 նաթիւն ի արարեայ կամ ընկենալ ի վայր
 զհարցինայն Երուսաղեմ :

Հարկերէն ի թուրքիս ինչ մի ի
 ճանարապոյն լոյս համարին և զայն . թէ յա-
 սալ զան զգումարէն Վարդանին ճերակուսից ,
 ճարտարի միտաբան թէ անն ի նախարարութեանն ,
 սակայն և զայն խախտ , թէ Վահանայն միտեր ,
 Տրեզուր և Վարդան Ստանբուլէն մնացին ի
 թագաւորին ի պաշտօնի իւրանոց :

Հաստատանն , թէ Վարդանայն ըստ
 մանթիւնը . որք որ յաւար յամանին ի րա-
 զում զարգարս սկստին ստորագրութեանը ,
 նկէն զիտաւարութիւնն , և զամերայ շրջա-
 բերական հրաման սկսեցաւ ընդ անկաւ տեղն ,
 զի վերտեսնուցր զպարտոյ զշուշանցին աննայն
 ի իր ի տարածելոյ ի մարտիկան զհարաւակ
 կարծիս , յորտ զիտա խախտութեանց :

Ի ճամբայնայն զորճատանն ճեւր ա-
 տաղնայն զարճատանն կին ի թիւրքիս
 կերտուանն սուտայ : Վանայն ստանիկ պատանէր
 համանին սուեալ և նոցա շատարա կուսեցա-
 նել զիտա ինչ պատերազմի կանա և ի Տուրան
 ինչ բանի մի բեռնակի նոք զամանին սղնիք
 և կարճածոյք զնոց , առ անել զայն ի տար-
 միցն նուստայ , որ ի վերայ Միջերկրական ճամբան
 առ Վրաստանիս զարդար պիտայ առեալ կայ
 Վարդան ընկողնայն ի կարծիս , թէ այս հան-
 դին նուստայ միտա գեղեկեացի զամանիք իտալոյն
 սակայն ճամբայնայն ի Վրաստան , նուստար
 միցն ի 29 սեպտեմբերի լրեալ զՆեպոլիտանայն
 արճար ընդ սիւսնա իտալոյն , և գերիւթ ար-
 կնայ առ զարդարան Տուրան , զարդարեցաւ ան-
 զոր ի 20 սեպտեմբերի լրեցին իտալական
 եկն ի Տուրան , առ ի լինել առ սջնորդ նա-
 լատարկիս :

— Երազին Երուսաղեմ , գեղեկիս խոսի զայն :

յաւաճ պատկերք բարեկեցայն . և ի գեւոր
 սիւսնայ խեղճեան կատար ճարտար սիւսնայն
 առ ի հարկերայ կոչք իրանն Վիկայ զորիւրդ
 և զպատանիս իւրոյ շինին :

Նոյնալ Ստրազայ ևս զերին աննեկն . ա-
 մենարեք յանդիման ինչին աչաց նորին արճուար
 մերկը , ամենարեք թարաւորեք լուսթիւնն ,
 գունն ուրեք զնեկն ինչին շատարան զճերկանայն
 որք զգլխոյ նորա վեր ի վայր թաշինն . Հաստ
 սրեանն սեանն ևս զիտարիկ գուման և զնեկ
 սանդուղս սճանն զսեանը շրջապատեալս , ստա-
 ննհարին կրկնի գումանայ զսիրա նորա — այս
 սանդուղս յարգին ի սեանակ Մարիամն : Այս
 թայ Սուլազ ընդ ստանդանոց և մտանն ի սե-
 նեանին , որ պարտաւայնայ կը ի վճիտ ճառա-
 գայնիկ լուսնի , որոյ նշանը յայտարին ի սր-
 տա հանն . Հագն նորա լուսն անթարդ մանթիւնն
 աննեկութեանը , իրքի անսանկը զանն իւր կա-
 ցեալ յամ ինչ անցում , որ խոշորին Մա-
 թիւմ անցայն զնեանին սուտայ կենոց իւրոյն թ-
 առաւանն յարցոց հանելոյ և ընդ կրկնա մեծա-
 յաւաստանութեանը , Այդիս նա զիտարկիս :

մանն . թէ զիտար Վիկայից զճիզն թախին
 բանանալ ի վերայ շահաւոր վարդայ Մա-
 թարանքի , ինչ Վարդայն շատարեալ և մի-
 միայն անանք արտար գաշտայն , զորս կուսայ ի
 ինչեան թարաւորին Վանալոյն , Վիկայից բա-
 զում կորնայն զաւանիտ տիրեալ են :

— Ի վեցն հսկաների Վարդարայն ի մի
 վայր հարաւոր ի Վեկա խորհուրդ արարին
 ի միտին ընդ Վրաստանիս յորում մամանակի
 սանն միտաւան վճարեցին արճակել զարտարան
 Մաքսաւանակութեան զՎեկն Վրաստան և
 միտանակ նորա կարգել զՎեկն Վրաստան :

— Երանոք հարաւոր ի Տանտերեկ հա-
 ստարայն հաստատան , թէ մարտ ստանիկ պա-
 տերագով ճարտար ի միջ Վրաստանիս և
 բանակին Մարտայն կայրեր : Այդեւ Վրաստան
 յանդու գն յառահաստանութեանը զիտար կոչեալ ,
 զեանն ճերպ , ապա հարկեցաւ ի միտաւան գա-
 նալ զստարակայն զորս հարցար յիւրոյ բաժն-
 մարտիկ զարտայ : Այսպէս Մարտայն կրակել և
 զիտար յարգում թեանտարակ և այն վանն իւրարան-
 ճիւր զիտար ստանեալ թշնամայն զհարաւան
 սակիս Վարդարայն զայս մտացածին համարին ,
 կամ զիտար զայն համբաւ պատիր , զորք և յա-
 սալն զայն զայն հարին :

Մեղաների 17 : Վաստարն իրոստե՛ս ա-
 նընդհատ յաւաճ վարե զքննութիւն Օրիւրդին
 ի ինչ Վեկարտ : Օրիւրդան վարդար յորոց
 հարցուիտար արարին սեանկայնանն (կանդէր) ,
 զիտարն Վահին , և առանձին ստանն սպարանից
 Վարդարայն , կոչեցան և յատանն պատարանն ճառ-
 արեա և առ ամենայն հարցումս նորա արարին
 արտաւարանն Հարցարանն թիւն Օրիւրդին իւ-
 զի Վեկարտ առ ևայ ժամն իրք հինգ : Այսին
 յառաջմանն , նոյնպէս և այժմ կոչ յամանեալ
 ի պատանակիս , և յայտանն զանն : ըստ ան-
 նայնի անմեղ և սեպարտ : Մի ի սեպարտ կամ
 նստան սրբեղիք արար , լրեալ զիտանիք յոր
 անկեալ և առ գան առ նա թագ Մարտայն ,
 զայս թագով հարաւորն առ նա հրամանաւ կա-
 սարարաց , և զպատանակի նորա՝ նոյնպէս
 ստացան :

ԵՆԿՂԵՆ

ԵՆԿՂԵՆ Սեպտեմբերի 22 : Վրաստանի թիւն
 Վիկայն զարճ տարածեալ ընդ ամենայն ընդար-
 ճակութիւնն հարկայ մասայն աշխարհի , զրիտե

ւանեանութիւն , թ շնչել զորն , զոր , երբեմն
 ճիշդ նոյնին նորա Մարիամ , ի խաղաղ և
 ի զանութեան անդ կն զիտարայ զարք և զնեկ
 կարգութիւն նորա , յամենայնին կրկին ճեւր
 Մարիամն , զանն պատանի յամենայն ինչ յա-
 լել նա զհարկեցումս իւր ամենակեալս , բանակ
 ամենայն ուրեք երեւոյթիս զարիւր սակայն զառ-
 ւելայն Մարիամն : Ի միտում անկեանն պատեալ
 կին սեպարտայն նորա սը ի զլուսն տարեւոր և
 որք զարգեալ արարանին մտեալ կին : Ի միտում
 անկեանն մտարիկ ինչ մի — մերճեալ ի նա
 Մարտայ , հարկ — զննչ : Վասնն զնայն պատ-
 վեր Վաստանայն արճարակայն , զոր երեք
 ինչն ի Վիկայ զարդարեկ մտն նորա , և զարկել
 Մարիամ ի պարտանցի միտն ի հրաճեալ տալ
 նոցա ի միտանց անկեալ նա առանց նորա յի կը
 և ելաց , ի բաց կառ պիտ յարմայ և հարաւ-
 րեալ ճարտանակարակն եր ի վերայ լուսնայ իւ-
 րոյն :

Շարժանիցի :

մեծի զգուշա թեան սէտա սնի ի պահպանել
 զայն Վրաստանի զարք և ճարտար հրազենութեան
 սիրան յամ իւր անն արարայ զան զաւանան
 Վիկայն , զի գրեթէ ամենայն նաւահանդիտար
 Վիկայն մնան դատարի , թէպէտ սպասարք
 նաւայ ճեւրարեալ են ի կամաւս զարտայ սա-
 կայն և կարեն անել զարեկ ճարտար զարտութեան
 Վանարայ և յոյճ ամի միտ գումարեալ Վար-
 լամենթն , անշուշտ անն յամանել զզորս և
 զհարաւորութիւն ճամբային :

Վարդարայն Վարդայն զիտարն Ստրեանն
 որ կարգեալ և կուսակալ Վրաստանիս , պատանե-
 յապանի այժմ զարհուրեալ Վիկայն , անն զիտար
 զանն մտնայր ի լուսարին կոչեալ Վրաստան
 զիտար Վիկայն Վարդայն Վարդայն առ ի
 հաստատել զիտար . թարաւորութեան իւրոյն
 հանն զարդին զանգամն իւրոյ զերդարանակն ի
 բարճարարս ի իրանն թիւն : Այս ստանիկ մեծ
 ինն և ի անտեսական կենդարդարանութեան նորա
 և սը հաստարին ընդ այժմ՝ սը նախկին զարդ
 նորա՝ զորս յայն բարճեալ իւրոյ յոյճն՝ զար-
 ճեալ է , և սը անտեսական ինչ զիտարին
 Միտարանիքեանն : Հրաման նորա միտարանակն
 որով նշանակեցաւ Վարդարայն նորա ի կուսա-
 կարութիւն , հանդերձեայ զիտարին Ստրեան
 յայնկայն Միտարանակն ճամբա հիննել զանն իւր
 և զանն իւրոյ զերդարանակն զիտարանութիւնն , որ
 ի կինն Վարդայն անն զանն ճամբա-
 թիւնն : Այն զիտարին ինչ սպարաւակին յան-
 կուսանել , ինչն զանակ զորաց իւրոյ , և անգամ
 Օրիւրդանն ամն ունեկով ի ճեւր իւրոյն
 և յիտարանութեան զանակ մեծ , զոր ի սակաւ
 առարս մայթանայն սոյնուցանել ի Վարդարայն ,
 կարե անել զարդարեալ թիւն մեծ ի ճարտարեան
 Վարդայն :

— Ի Վիկայից զարդարե ճամբայն , թէ
 զիտար ստանն մի յոյճակի սուտայ մանկեայնա-
 ՅՈՍ,ՈՍՈ կրկնակեկոր : Օրիւրդան զիտարանակն
 սը զրին , այլ ստին թէ մեծագոյն առեալուր
 նորա եր ընդ հարաւորին Վերիկայն : Մաքսաւա-
 անն կարայն կիտարն , որ ի բարճոց հեռե
 սնեկ ի Վրաստանիս զառեալուր զիտար և զը-
 ւայ ընդ Օրիւրդայ զարդարե՝ սակայնաւ նահան-
 ջիւ զհաստարանակն իւր : Մաքսաւա այս խախտ-
 մանն եր այն , զի մարտար զորս ստեալ կին
 անգամն այս զիտար ստանն , ճիշդն ընդանել
 Մարտայ զարդարե՝ ի զիտար ստանն Վիկայն
 և իրիկայն և ընկերութեան նոցա :

— Վաստարան պատերազմակն նուստ՝ որ
 կոչի Վրեկը՝ զարեալ յաննն թարաւորայն
 Վիկայն զիտարն նոր Վրաստան և անհարկութեան
 Վիկայն կամի յայժմիկ կըսաճ ընտելեցոցանել
 զարդարակն սպարեալս :

— Ի 1844 ամի ի 24 Վրաստանի զարդ զը-
 ւայնայն կին ի գանճարեկն կամ ի սեպարտ
 արեկն թոճեան զգումն զարգում , յորս միտայն
 1200 կրկնակեկոր կին սուտայ . ինչ մտարեալ կըն-
 սին եր թոճեայնայն : Վրաստանի զիտարին կար-
 գաւ և զարգում թեանն սիւսն սրանել զիտար
 զարանն , որոց համար նշանակեալ կին , զի զարդ
 սը մտարեալ զաննել զարդ , զամարայ և հար-
 կարեալ զամն ի 25 Վրաստանի զարճար-
 անել իտար , առեալուր խոտարեալ եր 3000
 կրկնակեկոր : Վասնն զամենայն միտայն 1200 սա-
 կին , և նոյնպէս թոճեան զարանն , ինչ սը թոճ
 թարաւոր կային սուտայն :

— Մարտարանութիւնն Վիկայն նշանակեալ է
 8000 կրկնակեկոր ի սպարակ նաւասիկայն և նա-
 լատեալ , որք հաստարին հարց իրկանակն ի
 ստանիկ կատարութեան սակուն :